

polovice od sedanjih stanovavcov s potrebnim živežem preskerbeti; ampak le samo terdim, da naši kmetje bi mogli svoje polje z večji modrostjo obdelovati, ako nočejo kmalo lakote terpeti. Oni bi se mogli tistih koristnih ukov poslužiti, ktere jih zvedeni možjé v pridnim in umnim obdelovanji polja učijo; pa naši kmetje so tako čudni, da svojoglavno vse novine zaničujejo, se terdo starih šeg deržé, in kdor jih kaj koristniga uči, se mu posmehujejo in družiga ne storé, kakor de stare čase hvalijo in zoper sedanje tožijo. Tudi je po Tominskim še dovolj neobdelaniga sveta, in lahko bi jo sprical, de ga še tretji del zapušeniga leži. K čemu tedej lepe doline sémtertje v nemar pušati, po kterih bi lahko dobro sadje cvetelo in žlahno senó rastlo? K čemu so živini tisti sončni zavodi, po kterih pod brinjem le nepično resje rumeni? — Sej bi se lahko tamkaj detelja kosila in tudi pšenica žela. Ako bi naši kmetje slehernimu svoj kos pašine v last odločili — kar so vender po nekterih vaséh že storili — bi zamogel vsak lepši prostor svojiga déla v njive in travnike spreobrniti; bi si zamogel več klaje pridobiti in paše bi še vender imel zadosti; tudi bi bil v stanu si lepih gojzdov zarediti, iz kterih bi se dal enkrat marsikter goldinar zaslužiti.

Drugi vzrok stiske našiga kmeta so mnogoteri nepotrebni potroški, ktere si razun drugih on sam naloži. In med te štejem prvič: prevelike jutrine ali dote, ki jih naš kmet svojim sinam in hčeram obljudi. On ne pomisli, de druga je obetati, druga pa plačati. Rado se godí, de, ko se zet v danih obljubah goljufaniga vidi, kmalo začné s svojo ženo prepír; ta prepír se potem med tastam in zetam v družinsko sovražtvo zredí, in se zadnjič v nesrečno pravdo zlije, h kateri je Tominski kmet po natori že nagnjen. Taka pravda vgasne večidel še le čez deset lét, kadar sta se že obadva dobro bokala privadila, in si veliko dolgá na glavo naložila. — Med take svojovoljne davke drugič štejem tiste denarje, ktere Tominski kmet boginji Sreči v tempeljnu lotrije daruje. Žalostno je, kakošna norost do igre v lotrije se je našiga kmeta polastila! Veseli ga domá brez zabele in solí jedí vživati, samo de zaupljivo pričakuje od perviga igranja svojo zaželjeno številko, in če ničla pride — že íše svoj zaup drugikrat, tretjikrat i. t. d. In tako se godí, de stava stavi roko podaja, in kmetu hišni vogel spodnika.

Tretji vzrok stiske našiga kmeta so nasiljene potrebe, od kterih njegoví predniki niso nič vedili. Te obstojé v obleki kupljeni, in v pijači nepotrebni. Nekadaj so si tominski kmetje obleko domá pridelovali; ovca jim je dala terdno sukno za pruštof; po njivah jim je rastlo predivo za platno; zdej pa se našim gorjanam po štiri goldinarje kupljeno sukno še preborno zdi, in pavolnate srajce jim po germih robida vsak dan iz pleč terga. Posebno ženski spol noče od domačih oblačil celó nič več slišati, ampak se le nad pošterkanimi in zabavdanimi kupljenimi pajčevnami raduje. Če sedanjiga Tominskiga kmeta z nekdanjim primeriš, se razločik tak kaže, de je vprašati treba, ali je sedanji nekdanjiga resnično vnuk. — Pa to ni še zadosti. Tudi za pijačo naši kmetje dovolj denarja zaveržejo, in sicer za žganje, kmetice pa so začele kavo si špogati. Pozabile so stariga prigovora: „Kjer pri kmetu kava po kuhnji diši, streha gori.“ Za take pijače, ktere so naši očaki komej po imenu poznali, kolikanj pinj masla gré iz hiše?!

Četerti vzrok siromaštva našiga kmeta je pomanjkanje lepих pot ali vsaj voznih cestá po Tominskim. Ni ga nobeniga kantona, kar jih poznam, tako slabo postreženiga s poti, kakor je ravno naš Tominski. Iz Tomina v Cirknje, ki ste prvi vasi našiga kantona, in med kterima skorej vés drugi Tominski svet leži, se komej in z veliko nevarnostjo prazen vozič pripelje. Zatorej se godí, de naš kmet svoje pridelke težko na

prodaj spravi, in jih le dober kup mora prodajati, kér večidel po poti poskodovani na terg pridejo, kar se posebno s sadjem godí. Kar pa naš kmet sam na tergu kupi, le z veliko silo in polslabši domú privleče. Zraven tega se po tacih gerdih klancih tudi živina neizrečeno terpinči, de večkrat ob življenje pride, kar marsiktera skušnja uči.

Peti vzrok stiske Tominskiga kmeta bi se lahko tudi imenovala slabe létine, ki so poredama bile; — ali slabih létin odvérniti ne stoji v móči človeka, torej podam le perve štiri dragim Tomincam v premissljevanje, s serčnim vošlam, de bi se popravilo, odvernilo in zatérlo, kar koli se da odvérniti, popraviti, ali zatréti.

F. J. Cafov.

Zahvala Novicam za zelno stiskavnico.

Naše ženice na Krasu kakor na Teržaškim ne morejo dovolj prehvaliti zelne stiskavnice, izrisane v 47. listu IV. tečaja Novic, ktera jim je odvzela težavno prekladanje kamnja per zelnih kadéh, kjer so do zdej toliko terpéle; zato pa tudi pravijo: Bog mu daj dobro, ki jo je znašel, to je vender veliko polajšanje! — Ta znajdba se je razširila po Teržaškim in po Krasu; v Terstu dela imenovane stiskavnice (preše) Janez Majnič v Doganskih ulicah, blizo rudečiga mosta, ktere práv dobro služijo, in se lahko vidijo v Barkoli v farovžu, kakor tudi pri J. M. Pertotu v hiši 36; tudi na Krasu pri Mihatu Rebcu, v Berstovici v Povirski fari pod Sesanskim kantonam. Takošne stiskavnice izdeljuje tudi Matevž Stebel v malim Repniku v Sesanskim kantonu, in sicer dober kup: po 2, 3 ali 4 gold. z vsmim okovanjem vred.

Ta stiskavnica pa ni le samo, zelno kislino ohraniti, vse hvale vredna, temuč je tudi stiskati vinske tropine, práv koristna in pripravna, posebno pri ubogih kmetih po Istrii, na Teržaškim, po Krasu, na Goriskim in povsod, kjer se vino prideljuje. Bolj ubožni kmetje, ki imajo nizke hrane ali kleti, v kterih večidel vse svoje pridelke spravljajo, povžijejo tudi do bendime (tergatve) svojo kislino in napravijo takošne shrambe za vino; taki bi si tudi zelno stiskavnico za vinske tropine stiskati z velikim pridam napravili. Kér je po več krajih navada, de grozdje z nogami v čudrah, v badnjih ali kadéh mestijo; in kér je veliko tacih, ki ne spametno z vinam ravnajo, kakor v Istrii, de ga pustijo toliko časa s tropinami, de jim zagori, de se zgorej tropine posušijo, in se vse skupej spridi, de po tem zgorej suhe tropine poberó, in jih proč veržejo, iz mokrih pa žonto, škavec ali vin piccolo napravljajo, si s takim ravnanjem še večí škodo naključijo, kér jo včasí tudi med vino blodijo in takó vse skupej pokazijo, de pobjenjena vina prodati ne morejo, akoravno ga vinokupcam s sledečimi besedami ponujajo: „Ma la sa, qua non cè miga aqua dentro“ to je: tukej ni vode vmes. Kupec pa si misli: Ecco fabula in lupu, to je: kdor se izgovarja, brez de bi tožen bil, se sam toži, de je kriv. (Konec sledi.)

Obertniška družba.

V obertniško družbo sta vnovič pristopila:

Gosp. P. Ildefonz Šmidt, kapitulár reda benediktinarskiga v Kremsminsturu in sadaj kaplan v Eberstalcclju v zgorńjim Estrajhu — rojen Krajnc in iskren rodoljub.

Gospod Rebic Jernej, c. k. fajmošter podfare v Barkoli na Teržaškim, neutrudljiv podpornik vsih občokoristnih naprav.

Dopis iz Kolovrata.

V Kolovratu je nekdanjim kmetovavcam mogla sadjoreja zlo pri sercu biti. Oni so svojim mlajšim kaj